

До спеціалізованої вченої ради
Д 26.236.02 в Інституті держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України за адресою:
01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

ВІДГУК
офіційного опонента Кіріна Романа Станіславовича
на дисертаційну роботу Євстігнєєва Андрія Сергійовича
«Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері
спеціального природокористування в Україні», подану на здобуття
наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю
12.00.06 –земельне право; аграрне право;
екологічне право; природоресурсне право

обсяг 416 с.

Актуальність дисертаційного дослідження А.С. Євстігнєєва на тему «Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування в Україні» обумовлена тим, що, по-перше, Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» процеси глобалізації та суспільних трансформацій підвищили пріоритетність збереження довкілля, а отже, потребують від України вжиття термінових заходів. По-друге, протягом тривалого часу економічний розвиток держави супроводжувався незбалансованою експлуатацією природних ресурсів, низькою пріоритетністю питань захисту довкілля, що унеможлиблювало досягнення збалансованого (сталого) розвитку.

Водночас, аналіз чинного екологічного законодавства та практики його застосування щодо регулювання відносин спеціального природокористування дає підстави для висновку про недостатню присутність у його положеннях приписів щодо обов'язковості системного забезпечення екологічної безпеки при використанні природних ресурсів, а також вказує на домінування економічної складової над екологічною при його здійсненні. Як наслідок, реалізація права на використання природних ресурсів на підставі відповідних дозвільних документів для задоволення економічних інтересів у

сучасній Україні нерідко призводить до порушення конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля, що вимагає відповідної реакції з боку держави як особи, зобов'язаної відповідно до ст. 16 Конституції України забезпечувати екологічну безпеку.

Рецензована робота є логічним продовженням наукових пошуків, що відображені у працях вітчизняних вчених-правників екологічного та природоресурсного права, а також права екологічної безпеки - В.І. Андрейцева, Г.В. Анісімової, Г.І. Балюк, Ю.Л. Власенко, А.П. Гетьмана, Т.Г. Ковальчук, В.В. Костицького, М.В. Краснової, Ю.А. Краснової, Н.Р. Малишевої, В.Л. Мунтяна, Т.О. Третяка, О.А. Шомпол, М.О. Фролова, Ю.С. Шемшученка, Т.П. Шохи, В.О. Юрескул, Л.О. Бондаря, Н.С. Гавриш, О.А. Грицан, В.М. Єрмоленка, І.І. Каракаша, Р.С. Кіріна, Н.Р. Кобецької, Т.О. Коваленко, В.М. Комарницького, І.О. Костяшкіна, П.Ф. Кулинича, П.І. Лапечука, О.Ю. Макаренка, Р.І. Марусенка, А.М. Мірошніченка, В.П. Непійводи, В.В. Носіка, Т.К. Оверковської, С.М. Романко, Т.Б. Саркісової, В.Ю. Уркевича, С.І. Хом'яченко, М.К. Черкашиної, І.Є. Чумаченко, М.В. Шульги та інших.

Порівняльний аналіз змісту, структури, висновків і рекомендацій рецензованої дисертації з іншими дисертаційними роботами за темою дослідження, як то: **Комарницький В. М.** Право спеціального природокористування (автореферат дисертації доктора юридичних наук: 12.00.06. Національна академія наук, Інститут держави і права імені В.М. Корецького. К., 2012); **Кобецька Н.Р.** Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики (автореферат дисертації доктора юридичних наук: 12.00.06. Національна академія наук, Інститут держави і права імені В.М. Корецького. К., 2016); **Краснова Ю.А.** Право екологічної безпеки в Україні (автореферат дисертації доктора юридичних наук: 12.00.06. Національна академія наук, Інститут економіко-правових досліджень, К., 2018); **Черкашина М.К.** Юридичні гарантії права природокористування (автореферат дисертації кандидата

юридичних наук 12.00.06. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 2008.); **Котеньов О. Г.** Принципи права природокористування (автореферат дисертації кандидата юридичних наук 12.00.06.Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого–Харків, 2017); дозволяє стверджувати наступне:

- 1) рецензована робота містить результати власних досліджень авторки;
- 2) використані наукові ідеї, положення, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідні джерела;
- 3) зроблені висновки та рекомендації не відтворюють і не повторюють наукових здобутків з попередніх наукових досліджень.

Як зазначено у вступній частині роботи, тема дослідження А.С. Євстігнєєва виконана в межах бюджетних тем юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Доктрина права в правовій системі України: теоретичний та практичний аспекти» (№ 11 БФ 042-01) та «Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС» (№ 16 БФ 042-01).

Ступінь обґрунтованості отриманих авторкою результатів є достатньо високою. Притаманний рецензованій роботі рівень зроблених автором дисертації наукових положень, теоретичних висновків і практичних рекомендацій досягнутий шляхом обрання і застосування дисертантом відповідних методів наукового дослідження суспільних відносин і правових явищ, опрацювання вітчизняної і зарубіжної монографічної та іншої літератури, науково-теоретичного аналізу, тлумачення законів та інших нормативних джерел, а також положень еколого-правової доктрини, теоретичних та практичних проблем правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування, що в цілому складає предмет дисертаційного дослідження, і тому винесені на захист висновки, положення та рекомендації можна вважати доведеними. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, в межах яких має бути забезпечено екологічну безпеку спеціального природокористування.

План роботи, для проведення даного дослідження слід визнати прийнятним, адже ним охоплено основні аспекти наукової проблеми: - розглянуто розвиток еволюції наукових досліджень правових проблем забезпечення екологічної безпеки при здійсненні спеціального природокористування в Україні та методологічні засади їх проведення (с. 20 – 42); - проведено аналіз системи нормативно-правових актів, що регламентують забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування (с. 43 – 63); - встановлено, що якісну ознаку «безпечність» варто сприймати умовно, нормативно визначивши, що безпечним є саме той стан довкілля, який відповідає попередньо нормативно опосередкованим кількісним (які підлягають кількісному виміру) та якісним (які не можуть бути виражені кількісно) критеріям (с. 67 – 100); - визначено склад правовідносин екологічної безпеки під час набуття і реалізації права спеціального природокористування (с. 100 – 105); - виділено різновиди екологічного ризику у досліджуваній сфері, а також встановлено його значення як умови виникнення та юридичного факту (елементу юридичного складу), з яким пов'язується виникнення, зміна або припинення зазначених відносин (с. 105 – 114); - обґрунтовано, що дозвільну процедуру у сфері спеціального природокористування доцільно визнавати одним із основних засобів забезпечення екологічної безпеки в цій сфері, адже така процедура може відігравати роль найбільш ефективного превентивного засобу забезпечення екологічної безпеки, «фільтру», що «відсікає» види діяльності, які плануються до здійснення та порушуватимуть екологічну безпеку в майбутньому (с. 119 – 136); - встановлено, що чинне екологічне законодавство (земельне, водне, лісове, надрове, атмосфероохоронне, у сфері поводження з побутовими відходами, об'єктами підвищеної небезпеки) не містить системних положень, які б передбачали проведення попередньої перевірки екологічної безпечності відповідного виду діяльності до одержання дозвільного документу на її здійснення (с. 137 – 184); - за наслідками аналізу літературних джерел, вітчизняного законодавства про

надра та судової практики в частині виділених в дисертації засобів забезпечення екологічної безпеки, встановлено основні недоліки вказаного законодавства, сформульовано окремі пропозиції щодо його удосконалення шляхом внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів (с. 190 – 216); - визначено особливості застосування виділених засобів забезпечення екологічної безпеки в залежності від окремих правових титулів спеціального землекористування (с. 217 – 246); - обґрунтовані та сформульовані конкретні пропозиції щодо напрямів удосконалення національного законодавства з питань забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування (с. 247 – 263).

Використання широкого кола науково-теоретичних, методологічних, емпіричних джерел, на які посилається автор, свідчить про високий рівень його фахової обізнаності та підготовки. Список використаних джерел налічує 441 найменування. Дисертант виявив належний рівень знання та вміння аналітичного опрацювання наукової літератури, системного тлумачення законодавства та аналізу практики його застосування.

Структура дисертації обумовлена завданнями дослідження та відповідає логічному зв'язку його етапів. Основний зміст роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, поділених на одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

А.С. Євстігнєєв застосував різноманітні методи наукового пізнання, що обумовлено специфікою та екологічною сутністю безпеки спеціального природокористування в Україні, як то: історичний, формально-логічний, системний, структурно-функціональний, діалектичний, порівняльно-правовий, комплексний та метод системного аналізу. Всі ці методи використані автором у зв'язку та взаємодією із поставленою метою та завданнями дослідження. Матеріал дисертації викладено юридично грамотно та логічно.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в роботі. Зміст та основні положення

роботи ґрунтуються на засадничих положеннях правової доктрини, власних об'єктивних теоретичних аргументах і судженнях та є достовірно обґрунтованими. Дисертація відповідає необхідним вимогам щодо наукової новизни.

Робота є однією із перших у вітчизняній правовій доктрині комплексних досліджень проблем правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування в Україні.

Дисертаційна робота А.С. Євстігнеєва в межах поставленої мети та завдань є самостійним, комплексним науковим дослідженням, проведеним з доктринальних позицій екологічного, природоресурсного права та права екологічної безпеки України, у якому шляхом формулювання нових та вдосконалення існуючих правових конструкцій, понять та категорій одержані нові теоретичні і практичні результати, які забезпечують: 1) узагальнення наукових досліджень правових проблем забезпечення екологічної безпеки при здійсненні спеціального природокористування, виявлення їх періодизації та методологічних засад їх проведення; 2) з'ясування законодавчого забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування; 3) встановлення правової природи екологічної безпеки спеціального природокористування та її забезпечення; 4) узагальнення правових принципів забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування; 5) визначення різновидів та складу правовідносин забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування; 6) з'ясування особливостей екологічного ризику як підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування, а також визначення різновидів такого ризику; 7) виявлення засобів забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування на стадії видачі дозвільних документів та під час здійснення вказаного природокористування; 8) встановлення особливостей правового забезпечення екологічної безпеки при здійсненні окремих видів спеціального природокористування на засадах порівняльно-правового

аналізу законодавства України та інших держав; 9) розкриття основних засобів правового забезпечення екологічної безпеки при здійсненні окремих видів спеціального природокористування (надро-, земле-, водокористування); 10) виявлення шляхів удосконалення національного законодавства з питань забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування, в тому числі в умовах адаптації законодавства України до законодавства ЄС; 11) обґрунтування та формулювання пропозицій щодо удосконалення законодавства у сфері забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування.

Заслуговує підтримки і вбачається обґрунтованим зроблене вперше дослідження стосовно того, що основними правовими засобами забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування є: а) процедура видачі дозвільних документів на спеціальне природокористування, в межах якої здійснюється попередня оцінка його екологічної безпечності; б) виконання природокористувачем обов'язку щодо здійснення використання природного ресурсу без порушень екологічної безпеки; в) здійснення заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням екологічної безпеки при здійсненні спеціального природокористування; г) застосування (здійснення) заходів юридичної відповідальності в разі недотримання екологічної безпеки спеціального природокористування; г) оперативне припинення права спеціального природокористування за умови порушення екологічної безпеки при його реалізації (стор. 42).

Підтримки заслуговує висновок про те, що при удосконаленні та розвитку законодавства України у сфері забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування доцільно використовувати механізми попередньої оцінки його екологічної безпечності та участі громадськості у прийнятті рішень згідно з вимогами Директив ЄС № 2011/92/ЄС, № 2003/4/ЄС, № 2003/35/ЄС (стор. 54).

Вагомим внеском у розвиток науково-теоретичних здобутків екологічного права слід визнати авторське визначення поняття «екологічна безпека спеціального природокористування» як стану довкілля, що зазнає впливу спеціального природокористування, яке відповідає нормативно визначеним кількісним і якісним критеріям безпечності для життя і здоров'я людини, та за якого забезпечується попередження можливих порушень екологічної безпеки внаслідок реалізації уповноваженими особами визначених законодавством засобів забезпечення екологічної безпеки у сфері здійснення спеціального природокористування (стор. 119).

При цьому автором встановлено, що спеціальне природокористування слід розуміти як законодавчо визначену діяльність, здійснювану уповноваженою фізичною або юридичною особою на підставі відповідного дозвільного документа, що надає право на здійснення такої діяльності, із закріпленням окремого природного ресурсу/комплексу або їх частини (у тому числі шляхом визначення місця провадження відповідної діяльності) для такого виду діяльності, яка прямо або опосередковано впливає на навколишнє природне середовище та/або на його складові (окремі природні ресурси, їх комплекси або їх частини), а також на життя і здоров'я населення та стан забезпечення екологічної безпеки; різновидами спеціального природокористування запропоновано вважати як традиційно визначені види використання природних ресурсів (земле-, водо-, надро-, лісокористування, використання рослинного та тваринного світу), так і поводження з відходами, з об'єктами підвищеної небезпеки та здійснення викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря.

Практичне значення одержаних А.С. Євстігнєєвим результатів полягає в тому, що його результати можуть бути використані у науково-дослідній сфері як основа для подальшої розробки проблем правового забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування в Україні, у сфері правотворчості як сформульовані в дисертації пропозиції та рекомендації щодо внесення змін і доповнень до чинних законодавчих актів

України, у навчальному процесі при підготовці навчальних посібників, розробці навчально-методичної літератури, викладанні курсів лекцій, у правовиховній сфері щодо підвищення рівня правової культури населення, працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських формувань, юридичних та фізичних осіб-природокористувачів в частині правового забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування, у правозастосовній роботі для організації екологічно безпечного природокористування суб'єктами господарської діяльності

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації А.С. Євстігнєєва пройшли належну апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, доповідях на засіданнях кафедри екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (тему затверджено на засіданні Вченої ради протоколом № 4 від 23 грудня 2011 року).

Основні результати дисертаційного дослідження викладені у 53 працях дисертанта, у тому числі 1 одноособовій монографії, розділах та підрозділах 2 навчальних посібників, 26 наукових статтях (з них 19 наукових статей, опублікованих у фахових виданнях України, в тому числі 5 у фахових виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, та 4 статті в іноземних наукових періодичних виданнях), тезах 24 доповідей на наукових конференціях і круглих столах.

Зміст дисертаційного дослідження на тему «Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування в Україні» відповідає спеціальності 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право, за якою вона подається до захисту, а зміст автореферату є ідентичним до основних положень дисертації.

Дисертація А.С. Євстігнєєва за змістом і оформленням, в цілому, відповідає вимогам, що ставляться до такого роду робіт. Структура дисертації є прийнятною для вирішення поставлених автором роботи завдань наукового дослідження.

Оцінюючи, в цілому, позитивно винесені на захист результати дисертаційної роботи А.С. Євстігнеєва, слід сказати й про окремі науково-теоретичні та практичні положення, **висновки дисертації, які мають дискусійний характер, не сприймаються однозначно так, як вважає автор, або ж потребують додаткових аргументів для підтвердження їх обґрунтованості.**

1. Виокремлення в дисертаційній роботі першого історичного етапу здійснення наукових досліджень правових проблем забезпечення екологічної безпеки при здійсненні спеціального природокористування з 1960-х років по 1982 рік (стор. 20 – 26) вбачається дискусійним, адже, по-перше, в цей період жоден науковець-правник не вживав термін «екологічна безпека», що власне і підтверджує дисертант відносно робіт проф. В.Л. Мунтяна (стор. 26). По-друге, питання безпечних умов середовища існування людини в контексті охорони біосфери або охорони природи досліджувалося виключно інтегровано у зв'язку із користуванням об'єктами та ресурсами природи (стор. 25), відносини щодо яких були домінантними у той час розвитку економіки та права. По-третє, погоджуючись із позицією автора щодо вагомості внеску дослідників згаданої доби у теорію природоохоронного права, слід визнати, що останнє, було породженням так званого «раціонального природокористування», за якого під охорону пропонувалося взяти залишки подібного користування, у складі яких опинилось й середовище життєдіяльності людини. В свою чергу антропоохоронні відносини досліджувалися за залишковим принципом виключно поверхово і фрагментарно, що обумовлювалося чинною економічною та екологічною політикою держави.

2. Потребує додаткової аргументації позиція автора щодо аналізу методологічних засад проведеного дослідження за наслідками якого встановлено доцільність його проведення на засадах концепції гуманістичної доктрини, відповідно до якої, у тому числі, право екологічної безпеки розглядається як складова предмету (підгалузі) екологічного права (стор. 12

автореферату, стор 38, 65, 101 дисертації). Натомість на стор. 43 в дисертації, при викладі цього положення, підгалузевий статус права екологічної безпеки не згадується. Крім того, за такою позицією автора і природоресурсне право і природоохоронне право мають також визнаватися підгалуззями екологічного права, тобто бути разом із правом екологічної безпеки складовими правовими угрупованнями одного рівня. В той же час залишається незрозумілим до якого рівня дисертант відносить такі поресурові частини як земельне право, надрове право, водне право тощо.

3. Потребує додаткової аргументації відсутність в науковому положенні дисертації (стор.11, 116) щодо окремих стадій забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування етапів до видачі дозвільного документа на спеціального користування природними ресурсами та припинення (призупинення) такої діяльності, яким також притаманні особливі засоби забезпечення. Так, у системі функціонально-правових засобів забезпечення екологічної безпеки очевидно наявними є етапи підготовки до діяльності та припинення діяльності. Наприклад, у Гірничому законі України (ст.ст. 12 – 17), відносно підготовки до проведення гірничих робіт гірничими підприємствами передбачені такі етапи: - розташування; - проектування; - підготовка до будівництва; - організація будівництва; - реконструкція та технічне переоснащення; - введення в експлуатацію. Крім того, відносно припинення їх діяльності законом передбачені такі форми як ліквідація, реорганізація або консервація (ст.ст. 44 – 48). При цьому на кожному з перелічених етапів передбачені основні екологічні вимоги у сфері проведення гірничих робіт (ст. 34). До того ж, п. 7 ст. 15 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» передбачає юридичну відповідальність за недотримання екологічних умов, визначених у проектах перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів.

4. Не можна погодитися з дисертантом відносно твердження згідно з яким чинне екологічне законодавство (земельне, водне, лісове, надрове, атмосфероохоронне, у сфері поводження з побутовими відходами, об'єктами

підвищеної небезпеки) не містить системних положень, які б передбачали проведення попередньої перевірки екологічної безпечності відповідного виду діяльності до одержання дозвільного документу на її здійснення, адже, наприклад, відповідно до ст. 15-1 Кодексу України про надра, якщо користування надрами пов'язане з провадженням діяльності, визначеної Законом України "Про оцінку впливу на довкілля", надання їх у користування здійснюється з урахуванням результатів оцінки впливу на довкілля. При цьому, тільки до першої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, включені чотири види користування надрами. В свою чергу, відповідно до ст. 2 зазначеного закону оцінка впливу на довкілля здійснюється з дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, з урахуванням стану довкілля в місці, де планується провадити плановану діяльність, екологічних ризиків і прогнозів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, потужності та видів сукупного впливу (прямого та опосередкованого) на довкілля, у тому числі з урахуванням впливу наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності або розглядається питання про прийняття таких рішень.

До того ж, дисертанту слід додатково пояснити доцільність пропозиції запровадження процедури попередньої оцінки діяльності із спеціального природокористування щодо тих видів, які вже визнано об'єктами оцінки впливу на довкілля.

5. Слід додатково аргументувати пропозиції автора щодо віднесення до видів спеціального природокористування таких видів як: 1) здійснення викидів забруднюючих речовин – оскільки незрозуміло, по-перше, по які викиди йдеться – організовані чи неорганізовані та, по-друге, про які речовини – газоподібні, рідкі чи тверді; 2) поводження із об'єктами підвищеної небезпеки, адже, по-перше, термін «поводження» в екологічному законодавстві вживається у розумінні «дії», наприклад, поводження з

відходами, відповідно до Закону України «Про відходи», - дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення. По-друге, відносно терміну «об'єкт підвищеної небезпеки», відповідно до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки», вживаються терміни діяльність, будівництво, реконструкція; 3) використання атмосферного повітря, оскільки автор в тексті дисертації оперує лише поняттям «атмосфероохоронне» (стор 180, 198), хоча, якщо виходити із згаданої позиції, логічним виглядає диференціація атмосферного права і законодавства на атмосфероресурсне, яке регулює відносини з використання ресурсів атмосферного повітря (температури, тиску, вологості, швидкості тощо), атмосфероохоронне (охорони атмосферного повітря) та атмосферобезпекове (безпеки атмосферного повітря).

б. Окремі пропозиції автора щодо змін і доповнень до чинного законодавства видаються занадто деталізованими порівняно із прийнятою вітчизняною законодавчою технікою, тому слід пояснити необхідність такої деталізації. Наприклад, пропозиція щодо нової редакції п.3 ч. 2 ст. 24 Кодексу України про надра (стор. 191 дисертації та стор. 17 автореферату) викликає заперечення, оскільки дисертант аналізує такий склад користування надрами як видобуток газу (метану) нафтових родовищ, в той час як видобуток такого виду корисної копалин врегульовано Законом України «Про газ (метан) вугільних родовищ». Так само, помилковим вбачається пропозиція (стор. 195) щодо змін у положення п. 10 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами шляхом доповнення його словосполученням «на підставі зазначеного дозволу», оскільки у цьому пункті йдеться про угоду про умови користування надрами, що укладається між органом з питань надання дозволу і надрокористувачем і містить програму робіт, яка оформляється як додаток, та особливі умови надрокористування.

Разом з тим, зазначені зауваження, у своїй більшості, носять рекомендаційний характер або є дискусійними, спрямовані на стимулювання подальших авторських наукових пошуків, не применшують належного рівня рецензованого дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи в цілому.

Загальний висновок: дисертація Євстігнєєва Андрія Сергійовича на тему «Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування в Україні» є комплексною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, яка містить такі, що характеризуються значним рівнем наукової новизни, достатньою мірою обґрунтовані та достовірні теоретичні положення і висновки, є суттєвим вкладом в науку екологічного права, має самостійний характер, спрямоване на розв'язання актуальної проблеми правового забезпечення екологічної безпеки у сфері спеціального природокористування, які, в сукупності, надають вирішення наукового завдання у вітчизняній науці екологічного та природоресурсного права, а також права екологічної безпеки. Дисертація відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12 та 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (із наступними змінами), і це дає підстави стверджувати, що автор дисертації Євстігнєєв Андрій Сергійович заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право.

Офіційний опонент

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри аграрного, земельного
та екологічного права Національного
університету «Одеська юридична академія»

Р.С. Кірін

Директор з наукової роботи
Д.Ю.Н.

Т.О. Чижикова